
OBSAH

Předmluva	9
Komu je tato kniha určena?	9
Proč je zde položen důraz na pojetí pozitivní psychologie?	10
1. Stárnout – ano, ale moudře a dobře	12
A oč tedy zde jde?	12
Co se o stárnutí v poslední době zjistilo?	13
<i>Jaké je základní pojetí stárnutí v této knize?</i>	16
<i>Kudy vede cesta k tomuto cíli?</i>	16
Co se rozumí stárnutím?	17
<i>Vymezení stárnutí</i>	17
<i>Biologie stárnutí</i>	19
<i>Psychologie stárnutí</i>	20
2. Radikální změna života – odchod do důchodu	23
Co se změní v životě, když odcházíme do důchodu?	23
<i>Jedny dveře se zavírají a jiné se otevírají</i>	24
<i>Mění se identita</i>	24
<i>Mění se společenství lidí, s nimiž přicházíme do osobního styku</i>	25
<i>Mění se zaměření našich zájmů</i>	25
<i>Mění se náš postoj k tomu, co bylo, co je a co bude</i>	26
<i>Mění se i to, co od života chci</i>	26
Vstup do třetí fáze života	27
3. Jak pozitivní psychologie studuje problémy stárnutí	29
Prevence depresivních postojů u lidí ve třetí fázi života	29
<i>Co je deprese?</i>	29
<i>Co se rozumí postojem?</i>	30
Jak psychologové studují naše postoje?	31
Není optimismus jako optimismus	32
Čím se liší postoj optimistů od postoje pesimistů?	35
<i>A. První hledisko: pohled z hlediska času</i>	36

B. Druhé hledisko: pohled z hlediska rozsahu	36
C. Třetí hledisko: pohled z hlediska našeho osobního podílu na tom, co se stalo	36
Ve kterých situacích je namístě používat optimistického postoje	37
Ve kterých situacích je vhodné používat pesimistického postoje	37

4. Co nám o stárnutí říkají výsledky soudobých psychologických studií . . . 38

Longitudinální studie stárnutí	39
Upřesnění pojmu „stárnoucí člověk“	39
<i>Respektování různorodosti u stárnoucích lidí</i>	40
* <i>Nadějná zpráva o tom, že i ve starším věku existují u lidí určité rezervní kapacity</i>	40
<i>Méně radostná zpráva o tom, že se na hranici kognitivních možností projevuje snížení kognitivní kapacity starších lidí</i>	42
* <i>Dobrá zpráva o schopnostech starších lidí vyrovnávat omezenou limitu kognitivní kapacity životními pragmatickými zkušenostmi</i>	44
Sebepojetí člověka zůstává i do vysokého stáří kompaktní	45
Soudobé názory na mozek a jeho fungování	46
<i>Výzkum psycho-bio-neurologie mozku</i>	46
Plasticita mozku	46
<i>Význam slova „plasticita“</i>	48
<i>Jak si představit soudobé pojetí fungování mozku</i>	48
<i>V čem spočívá změna v pojetí činnosti mozku</i>	49
Co je to dospělá neurogeneze a neuronální rezerva	49
<i>K čemu vede soubor výše uvedených poznatků v psycho-bio-neurologii mozku v každodenním životě stárnoucího člověka</i>	50
<i>Příklad psychologického výzkumu tvořivého zvládnání zátěžových situací</i>	50
<i>Příklad výzkumu pojetí zdraví u starší generace</i>	51

5. Pojetí psychologie stárnutí na základě výsledků soudobého výzkumu . . . 53

Adaptace – schopnost přizpůsobit si a přizpůsobit se	55
Co nám pomáhá zvládat těžkosti? Selekcce – optimalizace – kompenzace	56
<i>Optimalizace</i>	57
<i>Kompenzace</i>	57
Jak dnes vypadá <u>model zvládnání problémů</u>	58

selekcce - optimalizace - kompenzace

6. Předávání kulturního dědictví další generaci 61

Dědictví	62

Upr.

Kulturní dědictví	62
<i>Účast na kulturním dění v našem nejbližším okolí</i>	63
Dobrovolnictví	64
<i>Důchodci – dobrovolníci</i>	65
7. Osobnostní zrání lidí ve třetí fázi života	68
Zralá osobnost	70
Charakteristiky zralého člověka a jeho zdravého a silného „já“ (ego)	72
Jak se mění v průběhu života to, co je pro člověka důležité?	73
Pohled vývojové psychologie na běh našeho života	74
Pojetí stárnutí a zrání člověka jako celoživotního děje	74
<i>Co pomáhá a co brzdí cestu k integritě osobnosti?</i>	75
Integrita osobnosti	77
Svoboda volby	79
Síla našeho „já“	80
<i>Co vyplývá z toho, co bylo v této kapitole uvedeno?</i>	80
8. Možnosti, které čekají: Silné stránky charakteru	82
<i>Mít pro co žít i ve stáří</i>	83
Co je cílem třetí fáze života?	83
Silné stránky charakteru	85
Stárnutí a moudrost	88
<i>Co je moudrost?</i>	88
<i>Moudrost a zrání osobnosti</i>	89
<i>Proč zde hovoříme o moudrosti, když hlavním tématem je stárnutí?</i>	89
<i>Dva přístupy soudobého psychologického studia moudrosti</i>	90
<i>Hlubší vhled do otázek zrodu moudrosti</i>	97
Stárnutí a vděčnost	98
<i>Vliv vděčnosti na náš život</i>	99
<i>Cvičení se ve vděčnosti</i>	100
Realistické sebepojetí	101
<i>Proč zde hovoříme o realistickém sebehodnocení?</i>	101
<i>Co nám narušuje kvalitu našeho sebehodnocení?</i>	102
<i>Lidé, kteří mají realistické sebehodnocení</i>	104
<i>Stíny naší osobnosti</i>	104
<i>Dá se charakteristika nenormálního sebehodnocení změnit?</i>	105
Stárnutí a pocity spokojenosti	107
<i>Teploměr našich nálad, citů a emocí</i>	107
<i>Hledači pokladu zvaného štěstí</i>	107

Hledání smysluplnosti života – hodnotová, duchovní, spirituální stránka charakteru	114
<i>Co se rozumí spiritualitou?</i>	114
<i>Spiritualita a religiozita stárnoucích lidí</i>	115
<i>Spiritualita v našem životě</i>	116
<i>Spiritualita inspiruje</i>	117
<i>Základní rozměry spirituality</i>	118
<i>Tržiště nabízených cílových hodnot</i>	118
<i>Spiritualita a religiozita</i>	119
<i>Vztahy mezi lidmi</i>	120
<i>Spiritualita a zdraví</i>	120
<i>Spiritualita a psychika</i>	121
<i>Spiritualita a zvládání těžkých životních situací</i>	121
<i>Hlubší porozumění spiritualitě</i>	121
<i>Úkol pro třetí fázi života</i>	122
<i>Jak vypadá z duchovního pohledu cíl, k němuž má směřovat život?</i>	122
9. K hlubšímu zamyšlení: Čas života jako vzácný dar	123
Co se rozumí slovem čas?	123
<i>Širší pohled na čas</i>	123
<i>Kvalita života</i>	124
<i>Ars vivendi – umění žít ve třetím věku</i>	125
<i>Obsah a forma třetí fáze života</i>	126
10. Podněty pro úpravu života v jeho třetí fázi ... <i>TEORIE → PRAXE</i>	128
<i>Dělej vše pro to, aby ti bylo dobře – ale kdy je člověku dobře?</i>	128
<i>Příprava na stáří</i>	129
<i>Podněty pro úpravu stylu života ve třetím věku</i>	131
<i>Tělesně</i>	131
<i>Duševně</i>	132
<i>Sociálně</i>	132
<i>Osobně</i>	133
<i>Organizačně</i>	135
<i>Udržuj pořádek</i>	135
<i>Oč tedy v životě i při stárnutí jde?</i>	136
Literatura	137